

Baltasar Porcel: «Tenim dos grans enemics, Espanya i Catalunya»

L'escriptor d'Andratx deia que només creia en «la bellesa dels felins»

L'escriptor mallorquí Baltasar Porcel va néixer el 14 de març de 1937 a Andratx (Mallorca) i va morir l'1 de juliol del 2009 a Barcelona. Quan tenia setanta anys i semblava que havia superat un càncer, em va concedir una entrevista que tenia un punt de balanç vital. Porcel -que aleshores era "el clàssic vivent de referència", en paraules de Miquel de Palol- va morir dos anys després d'aquesta conversa.

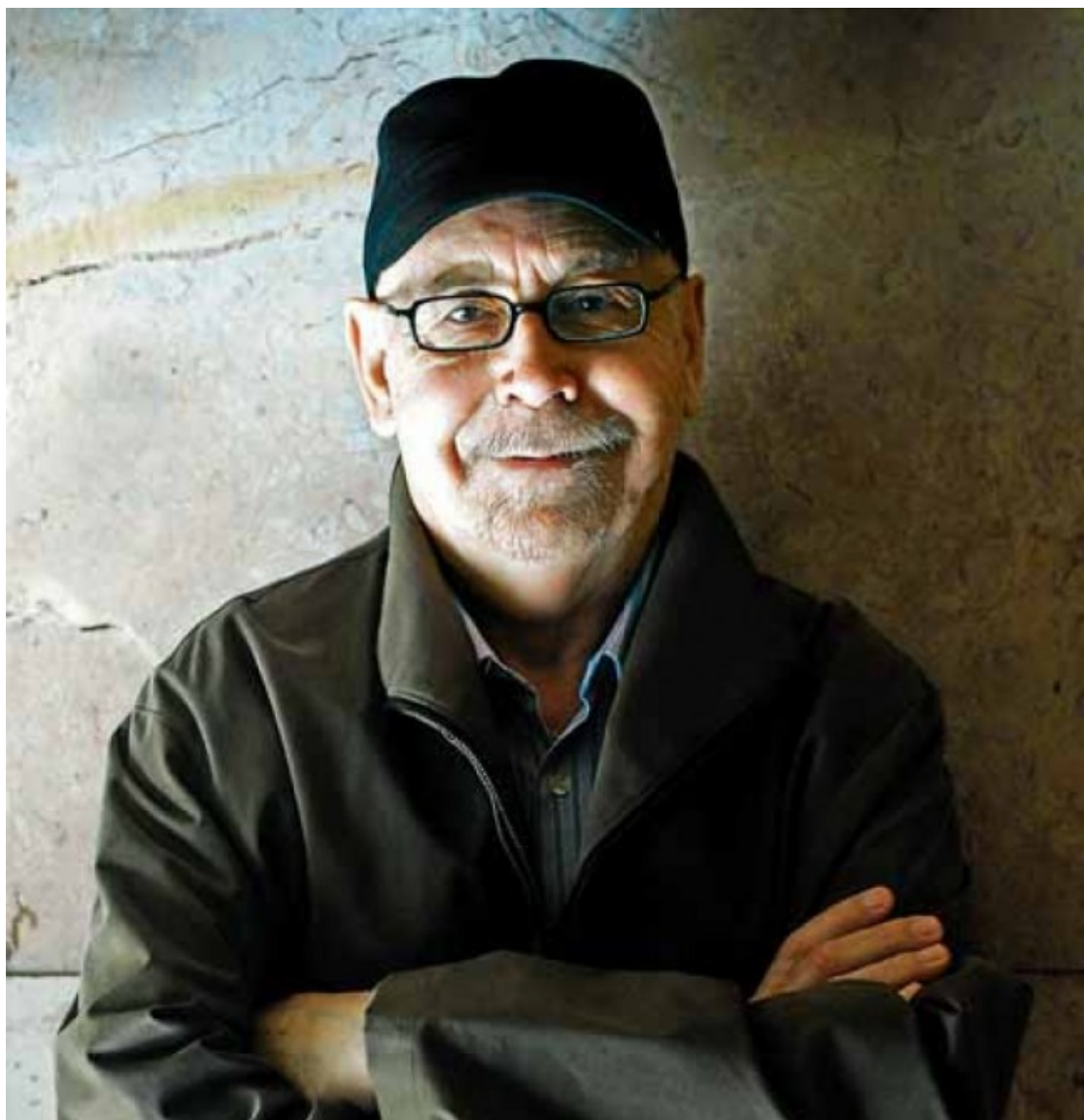

Foto: Francesc Melcion

El desencant de la política és un tema present en les seves últimes novel·les.

A Mallorca està passant el que ja vaig explicar a *Olympia a mitjanit*. S'han tirat tants diners i s'hi han fet tantes obres que al final ha rebotat. Formentera ha desaparegut, ja no és als mapes, se l'han menjada. Tot ha explotat.

Com veu la literatura catalana actual?

No és de les primeres, no és com la castellana ni la francesa ni l'anglesa ni la italiana, però està a l'alçada de totes les altres. És una literatura de segon rengle que està bé. Arribar al primer rengle és molt difícil.

Som lluny de l'excel·lència?

L'excel·lència individual hi és. En català hi ha mitja dotzena d'autors de mitjana edat realment bons, i una vintena de joves que tenen coses a dir i estan menys condicionats per ideologies impostades. Però tenim uns quants problemes: un Estat amb una cultura més forta, una ciutadania que no s'interessa per la seva literatura o que ni tan sols llegeix, i una promoció de la literatura a través dels mitjans i de l'ensenyament que ha fracassat. Això deixa la literatura embolicada amb ella mateixa, amb els autors discutint entre ells. Hi ha qui diu que el nostre gran enemic és Espanya, jo crec que tenim dos grans enemics: Espanya i Catalunya. Mira què ha passat amb el dia de Sant Jordi.

Què ha passat?

Que la indústria editorial s'ha menjat el contingut literari. El mercat de Khan Khalili, al Caire, o el gran basar d'Istanbul són molt agradables, però no se'ls acudeix dir que venen art: allà venen coses. TV3 compleix una missió de felicitat col·lectiva: els ciutadans posen la tele i riuen molt. Però per Sant Jordi a TV3 surten autors en castellà que venen molts llibres. És una opció, no la discuteixo, només dic que a mi i a la gent de la meua llengua això no ens interessa. Els causants del poc reconeixement públic de la literatura catalana també som els catalans. És fals que la causa de tots els nostres mals sigui la falta d'un Estat propi. Però tampoc ens hem de desanimar. El català d'ara és com l'anglès en temps de Shakespeare: llavors l'anglès era una llengua amb quatre milions de parlants, el noranta per cent dels quals analfabets, però Shakespeare era molt bo.

Joaquim Molas va dir de vostè que ?en molts aspectes és el veritable hereu de Villalonga i de Pla?.

Només soc hereu de mi mateix. Hi ha escriptors catalans que m'agraden, però l'única tradició que m'interessa és la idiomàtica. Soc fill d'una raça que fa 700 anys que parla català, això és tot. Que la llengua i la literatura serveixin com a bandera de la política és nefast. Amb Villalonga només m'hi lliga l'afecte personal. L'obra de Pla em sembla molt bé, però jo he fet una literatura que a ell no li interessava. A mi m'interessa la ideologia del món i Pla tenia una sola ideologia, el conservadorisme. He llegit molt Baroja, però no hi tinc res a veure. Tinc més a veure amb Gogol, Pavese o Homer. Soc un descendent de la tradició grega. Només hi ha una veritat supranatural, la d'Heràclit. Els presocràtics i Darwin són més importants que Mahoma, que Jesucrist, que Buda i que el dimoni. Pompeu Fabra, que aquí el tenim com un déu, va ordenar un sistema gramatical i res més, la llengua ja existia. Jo ja era propietari d'aquesta llengua abans de conèixer

l'existència de Fabra.

Els articles periodístics els escriu en castellà.

Formo part d'un món ambivalent, això és així i no m'ho he inventat jo. Escriure articles en castellà m'ha servit per aprendre l'idioma, m'ha donat accés a un públic més ampli i m'ha donat diners per viure: així no he hagut de convertir la meua literatura en objecte de mercat. L'idioma que més parlo és el català, el que més escriu és el castellà i el que més lleigeixo és el francès. El segle XX literari el vaig haver de descobrir a través del francès. Aquest país ha estat un cas com un cabàs. En català no s'han traduït ni els presocràtics grecs, que són les úniques persones del món que han dit la veritat.

La seva visió del món és diferent després d'haver patit un càncer?

Si no fos un disbarat, diria que estic content d'haver tingut un càncer. Ara estic més segur de mi mateix, he vist que la meua salvació provenia de la lluita contra la malaltia i això m'ha donat un gran ànim moral. He descobert que jo soc aquest que lluita i que creu en la seva literatura. Més important que el món que em rodeja soc jo mateix, els meus lectors, els meus amics i els meus familiars.

S'ha vist a punt de morir?

No, mai. Vaig parlar molt amb els metges, i un grup de berebers van resar per mi: ells hi van posar la part espiritual. I mira que jo no crec gaire en res. Només crec en la bellesa dels felins, que són realment preciosos. Mentiria si no et digués que en algun moment, a les tres de la matinada, vaig sentir tristesa davant la possibilitat que tot s'acabés, però em refeia.

La malaltia humanitza?

Abans jo ja estava humanitzat. Però això no vol dir que m'hagués de solidaritzar amb segons quines idees. Els qui prefereixen els gossos potser diran que jo estic deshumanitzat perquè a mi m'agraden els gats.

La lluita contra el càncer es reflectirà en la seva pròxima novel·la?

Sempre he escrit a partir de la meua experiència vital, una experiència que inclou la cultura: tenir vitalitat no és ser un tros d'animal, els llibres són part de la vida. Lluitant contra un càncer t'ho jugues tot, és una experiència molt forta, com ho van ser per a mi el descobriment del món asiàtic, del continent negre o de les possibilitats expressives del meu idioma. Gràcies al càncer, la novel·la que estava escrivint ha cobrat potència humana: abans responia més a l'escriptor, ara respon a la persona. He notat una rebufada existencial.

Ha escrit els llibres que volia escriure?

No. El llibre ideal i definitiu sempre és en una altra banda, segurament per això n'escrius un de nou. He fet unes novel·les que crec que estan molt bé, però encara està per provar que jo sigui millor que Faulkner, Shakespeare, Gogol o Emily Dickinson, una poeta extraordinària: em va fer sentir més a prop de la mort ella que el càncer.